

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni A. C. (1) złożyła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po swoim mężu K. Z., zmarłym w dniu 20 listopada 2019 r.

w G., przedkładając testament własnoręczny spadkodawcy sporządzony w dniu 14 sierpnia 2019 r. Jako uczestników postępowania wnioskodawczyni wskazała syna spadkodawcy - A. Z. oraz pasierba spadkodawcy - M. C.

(k. 3).

Na rozprawie w dniu 8 września 2020 r. Sąd dokonał otwarcia i ogłoszenia testamentu spadkodawcy z dnia 14 sierpnia 2019 r. (k. 32). Na rozprawie w tym samym dniu strony zgodnie oświadczyły, że wartość rynkowa mieszkania wchodzącego w skład spadku po spadkodawcy zarówno w chwili testowania, jak i w chwili otwarcia spadku wynosiła 370.000 zł (k. 35).

W toku postępowania strony nie kwestionowały ważności testamentu spadkodawcy z dnia 14 sierpnia 2019 r. (k. 34).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. Z. zmarł w dniu 20 listopada 2019 r. w G., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim z A. C. (1), był to jego trzeci związek małżeński. Z pierwszego małżeństwa miał jednego syna – A. Z.. Z drugiego i trzeciego małżeństwa nie miał dzieci. Nie miał też dzieci pozamałżeńskich ani przysposobionych. Uczestnik M. C. jest synem A. C. (1).

Niniejsza sprawa jest pierwszą sprawą spadkową po spadkodawcy. Nie sporządzano notarialnego aktu poświadczenia dziedziczenia. Żaden z uczestników postępowania nie składał oświadczenia o przyjęciu ani odrzuceniu spadku, nie rzekał się dziedziczenia, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

(**dowód:** odpis skrócony aktu zgonu spadkodawcy – k. 4, odpis skrócony aktu urodzenia uczestnika M. C. – k. 5, odpis skrócony aktu urodzenia uczestnika A. Z. – k. 8, odpis skrócony aktu małżeństwa wnioskodawczyni i spadkodawcy – k. 9, zapewnienie spadkowe złożone przez wnioskodawczynię – k. 33-34, k. 36, zapewnienie spadkowe złożone przez uczestnika A. Z. – k. 34, k. 36, zapewnienie spadkowe złożone przez uczestnika M. C. – k. 34, k. 36)

Przed śmiercią spadkodawca mieszkał wraz ze swoją żoną A. C. (2)

w mieszkaniu przy ul. (...) w G., które stanowiło ich wspólny majątek małżeński. Wartość przedmiotowego mieszkania na dzień 14 sierpnia 2019 r. wynosiła 370.000 zł. Taką samą wartość mieszkanie przedstawiało w chwili śmierci spadkodawcy.

(**bezsporne, a nadto dowód:** wypis aktu notarialnego rep. A nr 2378/2007 r. – umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu i przeniesienia własności z dnia 8.11.2007 r. – k. 11-13)

W dniu 14 sierpnia 2019 r. K. Z. sporządził testament własnoręczny następującej treści:

„W pełni świadom na ciele i umyśle zapisuję w przypadku mojej śmierci dobra stanowiące moją własność:

1. ½ mieszkania przy ul. (...) stanowiący współwłasność z żoną A. C. (2) synowi A. zgodnie z aktem notarialnym 2378/2007 r.
2. Ewentualne zasoby finansowe należy podzielić po 50% (pięćdziesiąt) między syna żony M. C. a syna mojego A. Z. ur. (...)
3. Punkt 1 odnośnie mieszkania dotyczy syna A. Z.

4. Realizacja testamentu nastąpi po śmierci żony A. C. (1).”

Powyższy testament został sporządzony w całości pismem ręcznym, na kartce papieru w kratkę formatu A4 w orientacji pionowej. W lewym górnym rogu wpisane są dane spadkodawcy, tj. nazwisko, imię, adres oraz pesel, zaś w prawym górnym rogu kartki widnieje oznaczenie miejscowości i daty, tj. „G., 14.08.2019 r.”. W górnej części kartki, na środku widnieje słowo (...). Pod treścią oświadczenia woli znajduje się podpis spadkodawcy.

Testament spadkodawcy z dnia 14 sierpnia 2019 r. został otwarty i ogłoszony w niniejszej sprawie w dniu 8 września 2020 r.

(**dowód:** oryginał testamentu własnoręcznego spadkodawcy z dnia 14.08.2019 r. – załączony do akt niniejszej sprawy)

Spadkodawca był posiadaczem następujących rachunków bankowych:

- rachunku oszczędnościowego (...) nr (...), otwartego po dniu 14 sierpnia 2019 r., którego saldo na dzień śmierci spadkodawcy było zerowe;

- rachunku „Konto za zero” nr (...), którego saldo na dzień 14 sierpnia 2019 r. wynosiło 21.516,47 zł, zaś na dzień śmierci spadkodawcy wynosiło 28.135,43 zł.

Środki zgromadzone na ww. rachunkach bankowych stanowiły majątek wspólny spadkodawcy i jego żony A. C. (1).

(**bezsporne, a nadto dowód:** informacja z banku (...) S.A. w W. – k. 28)

Mieszkanie położone przy ul. (...) w G. oraz środki pieniężne zgromadzone na ww. rachunkach bankowych wyczerpują spadek po spadkodawcy K. Z..

(**bezsporne, a nadto dowód:** dowód z przesłuchania stron – k. 34-35, k. 36)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego powołanego w powyższych ustaleniach. Sąd oparł się na dokumentach urzędowych w postaci odpisów skróconych aktów stanu cywilnego, które stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone, dokumencie w postaci wypisu aktu notarialnego obejmującego umowę nabycia przez spadkodawcę mieszkania przy ul. (...) w G., a także na informacji uzyskanej z banku (...) S.A. w W. odnośnie stanu rachunków bankowych należących do spadkodawcy. Strony nie kwestionowały prawdziwości i autentyczności dokumentów zgromadzonych w sprawie, Sąd również nie znalazł podstaw, aby odmówić im wiarygodności. Ponadto strony złożyły zgodne i spójne zapewnienia spadkowe, którym Sąd dał wiarę. Jako wiarygodne Sąd ocenił także zeznania stron złożone na okoliczność ustalenia, czy składniki majątkowe wskazane w testamencie spadkodawcy wyczerpują spadek bądź prawie cały spadek oraz na okoliczność interpretacji testamentu. Podkreślenia wymaga przy tym, że ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny nie był sporny między stronami. Wnioskodawczyni i uczestnicy zgadzali się co do składu majątku spadkowego pozostawionego przez K. Z. oraz przedstawiali zgodne stanowisko co do jego wartości.

Zgodnie z art. 924 i 925 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, a spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku. Jak stanowi art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (§ 2). Stosownie do treści art. 941 k.c. rozrządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament.

Art. 949 § 1 k.c. dopuszcza formę testamentu własnoręcznego, sporządzonego w ten sposób, że spadkodawca napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Stosownie do § 2 powołanego przepisu, brak daty nie pociąga

za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów.

W rozpoznawanej sprawie podstawą dziedziczenia po spadkodawcy K. Z. jest testament własnoręczny sporządzony w dniu 14 sierpnia 2019 r., którego ważność nie była kwestionowana. Treść testamentu, która zawiera odniesienie do konkretnych składników majątkowych, obliguje jednak Sąd do rozważenia, czy zawiera on powołanie spadkobiercy do spadku, czy dokonanie zapisów. Zgodnie bowiem z art. 961 k.c. jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę, lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozrządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów. W orzecznictwie przyjmuje się, że o tym czy przedmioty majątkowe przeznaczone określonej osobie w testamencie wyczerpują prawie cały spadek, decyduje stosunek wartości tych przedmiotów do wartości przedmiotów pominiętych przez spadkodawcę. Nie jest decydująca wartość konkretnego pominiętego przedmiotu, lecz proporcja porównywanych wartości. Reguła interpretacyjna przewidziana w art. 961 k.c. znajduje więc zastosowanie, jeżeli wartość przedmiotów pominiętych w zestawieniu z wartością przedmiotów wymienionych w testamencie jest nieistotna (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2005 r., III CK 694/04, Lex nr 604040, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CK 53/05, Lex nr 1554398). Przyjmuje się także, że miarodajny dla wykładni oświadczenia testatora na podstawie art. 961 k.c. jest stan rzeczy z chwili sporządzenia testamentu, który oceniał i uwzględniał sam testator (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2007 r., V CSK 378/07, Lex nr 515714).

Materiał dowodowy sprawy pozwala na przyjęcie, że wolą spadkodawcy było powołanie swojego syna A. Z. do całości spadku oraz jednoczesne dokonanie zapisu w odniesieniu do środków finansowych zgromadzonych na rachunkach bankowych, których posiadaczem był spadkodawca. Strony postępowania były bowiem zgodne co do tego, że mieszkanie przy ul. (...) w G., którym spadkodawca rozrządził w testamencie, przedstawiało wartość około 370.000 zł. Z informacji uzyskanej w banku (...) S.A. w W. wynika, że stan środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych spadkodawcy wynosił na chwilę testowania 21.516,47 zł. Postępowanie dowodowe wykazało także, że oba te składniki majątkowe wchodziły w skład majątku wspólnego spadkodawcy i jego żony, zatem w skład spadku wchodzi udział 1/2 w obu powyższych składnikach. Strony były zgodne co do tego, że wskazane składniki wyczerpują majątek pozostawiony przez K. Z..

Jak w skazano w komentarzu pod redakcją J. G. (komentarz do kodeksy cywilnego, tom IV, Spadki wyd. II – Lex) „Za przyjęciem w drodze wykładni dokonywanej na podstawie art. 948, że określone rozrządzenie jest jednak zapisem, a nie powołaniem do spadku, może przemawiać, niekiedy nawet wbrew dosłownej treści testamentu, brak równorzędności rozporządzeń. Będzie tak w szczególności, gdy określonej osobie został przyznany w testamencie przedmiot o nikomej wartości w porównaniu z pozostałymi rozporządzeniami. Na zapis, mimo użycia słów wskazujących prima facie na ustanowienie następcy ogólnego, mogą wskazywać też inne okoliczności, np. wyznaczenie danemu beneficjentowi korzyści w formie spłat pieniężnych.”

Z porównania wartości udziału 1/2 w przedmiotowym mieszkaniu (185.000 zł) oraz połowy środków pieniężnych (10.758,23 zł) wynika zatem, iż stan zasobów finansowych pozostaje w wyraźnej dysproporcji w stosunku do wartości udziału w mieszkaniu, a nawet można stwierdzić, że w zestawieniu z wartością udziału w mieszkaniu stan oszczędności spadkodawcy przedstawia wartość nieporównywalnie niższą (z matematycznego porównania obu tych wartości wynika bowiem, że połowa oszczędności należących do spadkodawcy nie przekracza 3% wartości jego całego majątku spadkowego). W takiej sytuacji wątpliwości nie budzi zakres dokonanych przez spadkodawcę rozrządzeń. Skoro bowiem w chwili testowania jego stan świadomości obejmował przedmioty majątkowe, jakimi były mieszkanie oraz zasoby finansowe, z których wartości spadkodawca zdawał sobie sprawę, to należy uznać, że jego wolą było powołanie spadkobiercy do całego spadku (na który składało się de facto mieszkanie przy ul. (...) w G.) oraz dokonanie zapisu środków pieniężnych w równych częściach na rzecz swojego syna A. Z. oraz pasierba M. C. (tj. po 5.379,11 zł).

Testament K. Z. zawiera ponadto rozrządzenie, iż realizacja testamentu nastąpi po śmierci żony spadkodawcy A. C. (1). W ocenie Sądu należy je potraktować jako warunek zawieszający, w myśl art. 116 § 1 k.c. w zw. z art. 89 k.c. Jak jednak stanowi art. 962 k.c. zastrzeżenie warunku lub terminu, uczynione przy powołaniu spadkobiercy testamentowego, uważane jest za nieistniejące. Jeżeli jednak z treści testamentu lub z okoliczności wynika, że bez takiego zastrzeżenia spadkobierca nie zostałby powołany, powołanie spadkobiercy jest nieważne. Przepisów tych nie stosuje się, jeżeli ziszczenie się lub nieziszczenie się warunku albo nadejście terminu nastąpiło przed otwarciem spadku. W rozpoznawanej sprawie nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w zdaniu drugim cytowanego przepisu, bowiem ani z treści testamentu, ani z okoliczności sprawy nie wynika, iż spadkobierca w osobie A. Z. nie byłby powołany bez istnienia przedmiotowego zastrzeżenia. Wnioskodawczyni nie podnosiła w toku sprawy zarzutu istnienia w testamencie oświadczenia warunkowego, zaś jego istnienie samo przez się nie wpływa na ważność powołania spadkobiercy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2012 r., I CSK 575/11, Lex nr 1216833). Ponadto interpretacja woli spadkodawcy w tym zakresie nie była przedmiotem sporu między stronami. Co więcej, w ocenie Sądu z art. 962 k.c. wynika, że w braku wyjątkowych przesłanek przewidzianych w zdaniu drugim tego przepisu, należy uznać zastrzeżenie warunku lub terminu uczynione przy powołaniu spadkobiercy testamentowego za nieistniejące. Wobec tego, w ocenie Sądu, dokonane przez spadkodawcę K. Z. zastrzeżenie warunkowe należy uznać za nieistniejące w myśl dyrektywy ogólnej przewidzianej w zdaniu pierwszym art. 962 k.c. i w konsekwencji niemające wpływu na ważność powołania spadkobiercy do całego spadku.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w punkcie I (pierwszym) postanowienia. Nabycie spadku przez A. Z. nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza na podstawie art. 1015 § 2 k.c., z uwagi na to, że nie składał on oświadczenia spadkowego.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w postępowaniu nieprocesowym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Sąd obciążył nimi wnioskodawczynię, ponieważ jako osoba występująca z wnioskiem w niniejszej sprawie stała się inicjatorką postępowania. Szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania pozostawiono referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

SSR Anna Kiwer – Kowalczyk

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować w rep. Ns i kontrolce uzasadnień;
2. Odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni – zgodnie z wnioskiem;
3. Akta przedłożyć ref. sąd. celem rozpoznania wniosku o wynagrodzenie za udzielenie informacji;
4. Akta przedłożyć z wpływem lub za 20 dni z zpo.

SSR Anna Kiwer – Kowalczyk